

установленому порядку, а також рішень міжнародних організацій, до виконання яких приєдналася держава (ООН, ОБСЄ, Рада Європи та інші), про що в національних законодавствах мають бути відповідні положення. Основним принципом діяльності органів Національної поліції України закріплено верховенство права, що застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини. Отже, формулювання «зокрема, в Європейській конвенції про права людини» було обране для того, щоб дати конкретне посилання на конкретний правовий інструмент, не заперечуючи при цьому важливості інших документів, що стосуються прав людини [3].

Значну роль у процесі захисту прав і свобод людини відіграють резолюції та заяви Ради Європи. Ці акти мають сприяти більш ефективному захисту прав і свобод людини країнами – членами Ради Європи як рекомендаційні норми, що мають певне юридичне значення. Як приклад можна навести резолюції Комітету Міністрів з питань: використання правоохоронними органами даних про особу; європейських пенітенціарних правил; ув'язнення іноземців; надання правової допомоги та консультацій; надання притулку особам, яким загрожує переслідування; викладання та вивчення прав людини в шкільних навчальних закладах тощо. Такі резолюції Ради Європи мають широко застосовуватися в діяльності державних органів при здійсненні ними захисту прав і свобод людини. [4.].

Отже, міжнародні стандарти забезпечення прав і свобод людини мають бути фундаментальними принципами в діяльності працівників Національної поліції та відповідати вимогам демократичного, громадянського суспільства. Функціональна діяльність працівників поліції щодо забезпечення прав і свобод людини, відповідно до міжнародних стандартів, є багатоаспектною, яка залежить і від налагодження співпраці з міжнародними поліцейськими організаціями та органами в цій сфері.

Список бібліографічних посилань

1. Паризька Хартія для нової Європи : від 21.11.1990 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_058 (дата звернення: 29.03.2019).
2. Міжнародні стандарти по правам людини в діяльності органів внутрішніх справ України // UAPravo.com : сайт. URL: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=4279&id_book=4276&id_parent=4277 (дата звернення: 29.03.2019).
3. Солоненко О. М. Сучасні міжнародні стандарти забезпечення прав і свобод людини в діяльності органів внутрішніх справ. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 6. С. 95–103.
4. Перша щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні, 2000 рік // UAPravo.com : сайт. URL: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=ukr&id=1704&id_book=1698&id_parent=1706 (дата звернення: 29.03.2019).

Одержано 02.04.2019

УДК 343.13

Володимир Михайлович ФЕДЧЕНКО,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4006-3535>

ЗАСУДЖЕНИЙ ТА ОСОБА, ЯКА ТРИМАЄТЬСЯ ПІД ВАРТОЮ: ТИМЧАСОВА ПЕРЕДАЧА ІНШІЙ ДЕРЖАВІ В РАМКАХ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Тимчасова передача особи, як один із напрямків забезпечення надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні передбачена ст. 565 КПК України та відповідними міжнародними правовими договорами ратифікованими Верховною Радою України.

Відповідно до положень ст. 3 Другого додаткового протоколу Європейської Конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08.11.2001 року, який набрав чинності 01.01.2012 року, статтю 11 вказаної Конвенції викладено у новій редакції, а саме «Особу, яку тримають під вартою й стосовно особистої явки якої для цілей дачі показань, а не для того, щоб вона стала перед

судом, звертається запитуюча Сторона, тимчасово перепроводжують на її територію за умови, що її буде повернуто протягом строку, обумовленого запитованою Стороною, та з урахуванням положень статті 12 цієї Конвенції настільки, наскільки вони є застосовними.

У передачі може бути відмовлено, якщо: а) особа, яку тримають під вартою, не погоджується на передачу; б) її присутність необхідна в ході кримінального провадження, що здійснюється на території запитованої Сторони; с) передача може призвести до продовження строку тримання її під вартою або d) існують інші першочергові підстави для того, щоб не передавати її на територію запитуючої Сторони.

З урахуванням положень статті 2 цієї Конвенції у випадку, що підпадає під пункт 1, перевезення особи, яку тримають під вартою, територією третьої Сторони дозволяється за клопотанням, до якого додають усі необхідні документи і яке Міністерство юстиції запитуючої Сторони надсилає Міністерству юстиції Сторони, до якої звертаються з проханням про надання дозволу на перевезення її територією. Сторона може відмовити в наданні дозволу на перевезення своїх громадян» [1].

Особа, яку передають, залишається під вартою на території запитуючої Сторони та у відповідних випадках на території тієї Сторони, до якої звертаються з проханням про надання дозволу на перевезення її територією, якщо Сторона, до якої звертаються з проханням про передачу особи, не просить звільнити її.

На сьогодні, уповноваженим (центральним) органом України, а саме органом, що уповноважений від імені держави розглянути запит компетентного органу іноземної держави або міжнародної судової установи і вжити заходів з метою його виконання чи направити до іншої держави запит компетентного органу України про надання міжнародної правової допомоги визначено: Генеральну прокуратуру України – під час досудового розслідування, крім досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України, яке у таких випадках здійснює функції центрального органу України. Наступним центральним органом є Міністерство юстиції України, яке звертається із запитом судів про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час судового провадження та розглядає відповідні запити судів іноземних держав. І останнім центральним органом виступає Національне антикорупційне бюро України, яке в межах своєї компетенції звертається із запитом про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні до компетентних органів іноземних держав та розглядає відповідні запити іноземних держав. Крім того, як Генеральна прокуратура так і Міністерство юстиції України зобов'язані у триденний строк надіслати до Національного антикорупційного бюро України отримані (надані) у рамках надання міжнародної правової допомоги матеріали, які стосуються фінансових та корупційних кримінальних правопорушень, у вигляді довідки (ст. 545 КПК) [2].

Між тим, рішення в процесі надання та отримання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні можуть бути прийняті як уповноваженим (центральним) органом України, так і уповноваженим органом нашої держави.

Такими уповноваженими органами, які можуть ініціювати надання їм міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні, так і виконувати запити про надання міжнародної допомоги від уповноваженого центрального органу іншої держави є: 1) органи прокуратури в особі відповідних прокурорів; 2) органи досудового розслідування в особі слідчих та керівників органу досудового розслідування, детективів національного антикорупційного бюро; 3) Національне бюро Інтерполу в Україні; 4) суди загальної юрисдикції; 5) відповідні органи Міністерства юстиції України у тому числі установи Державної кримінально-виконавчої служби України [3, с. 6–7].

Відповідно до Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених Наказом Міністерства юстиції України № 460/5 від 18.03.2013, у розділі 2 п. 1.1. підставою для приймання у СІЗО ув'язнених і засуджених - є ухвала слідчого судді (суду) про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або про застосування тимчасового або екстрадиційного арешту та/або рішення компетентного органу іноземної держави у випадках, передбачених законом [4].

Тільки уповноважений (центральный) орган України має право прийняти рішення за запитом щодо: *присутності представника компетентного органу іноземної держави під час надання міжнародної правової допомоги; надання компетентним органам іноземної держави гарантій на отримання гарантій від інших держав щодо умов виконання запиту; тимчасової передачі особи, створення спільних слідчих груп (ч. 4 ст. 554 КПК).*

Якщо тимчасова передача особи, яку тримають під вартою пов'язана з перетинанням території третьої сторони, то таке перетинання дозволяється при наявності відповідного клопотання, до якого додаються усі необхідні документи, і яке Міністерство юстиції запитуючої Сторони надсилає Міністерству юстиції Сторони, до якої звертаються з проханням про надання дозволу на перевезення її територією. Сторона може відмовити в наданні дозволу на перевезення своїх громадян (ч. 2 ст. 3 Другого додаткового протоколу).

Узгодження умов такої передачі щодо її мети, строку, маршруту перевезення й інше, а також організація перевезення зазначеної особи, є обов'язковою складовою згідно до ст. 12 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 року [5].

У частині 1 статті 565 КПК України зазначено, якщо для давання показань або участі інших процесуальних дій під час кримінального провадження необхідна присутність особи, яка тримається під вартою або відбуває покарання у виді позбавлення волі на території іноземної держави і не притягується до кримінальної відповідальності в цьому кримінальному провадженні, орган досудового розслідування, прокурор, суддя або суд України, які здійснюють провадження, складають прохання про тимчасову передачу такої особи в Україну.

Отже, відповідно до положень чинного КПК України, у випадку виникнення потреби передачі особи, яка тримається під вартою або відбуває покарання у виді позбавлення волі на території іноземної держави і не притягується до кримінальної відповідальності в кримінальному провадженні, яке здійснює компетентний орган запитуючої сторони, з метою отримання від такої особи показань або проведення з її участю інших процесуальних дій, запитуюча держава звертається з проханням про таку передачу. У своєму проханні запитуюча держава зазначає та надає гарантії щодо повернення такої особи, але не пізніше строку погодженого з іноземною державою.

Між тим, якщо порівняти з цього питання положення Другого додаткового протоколу Європейської Конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08.11.2001 року, який виклав ст. 11 Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 року в новій редакції, то видно, що тимчасова передача стосується лише відносно кола осіб, які тримаються під вартою, і не охоплює осіб, які мають статус засуджені.

Крім того, відповідно до положень ч. 6 ст. 565 КПК яка за проханням компетентного органу іноземної держави, передбачає тимчасову передачу до такої держави особи, яка відбуває покарання на території України, не передбачено положення за наявності яких у тимчасовій передачі особи до іноземної держави уповноваженим (центральним) органом України може бути відмовлено.

Між тим, вказаний недолік, законодавець врегулював частиною 1 ст. 557 КПК зазначивши, що запитуючій стороні може бути відмовлено в задоволенні запиту про правову допомогу у випадках, передбачених міжнародним договором України.

Дефініція «тимчасова передача» не передбачена положеннями КПК. Але, враховуючи вищевказане, під тимчасовою передачею, слід розуміти погоджена з компетентними органами іншої держави відповідно до міжнародних договорів з надання правової допомоги у кримінальних провадженнях передача на певний строк за згодою ув'язненої особи, яка тримається під вартою чи відбуває покарання на територію іншої держави, з метою проведення з такою особою окремих процесуальних дій у кримінальному провадженні, у якому вона не притягується до відповідальності.

Список бібліографічних посилань

1. Другий додатковий протокол до Європейської Конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах : від 08.11.2001 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518 (дата звернення: 12.03.2019).

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 12 лютого 2019 року : офіц. текст. Київ : Алерта, 2019. 324 с.

3. Порядок направлення запитів про надання міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні : метод. рек. / В. М. Федченко, Н. В. Павлова, О. П. Бойко та ін. Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 57 с.

4. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України : наказ М-ва юстиції України від 18.03.2013 № 460/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0445-13> (дата звернення: 12.03.2019).

5. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах : від 20.04.1959 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036 (дата звернення: 12.03.2019).

Одержано 21.03.2019